

Regelink
Ecologie & Landschap

Ecologische quickscan

Vijfsluizen, Vlaardingen

In het kader van de Wet natuurbescherming en Natuurnetwerk Nederland

DEFINITIEF

Colofon

Tekst, foto's en samenstelling	M. de Voogd
In opdracht van	Heijmans Vastgoed B.V.
Naam opdrachtgever	V. Nederpel
Rapportnummer	RA18439-02
Status rapport	Concept
Datum oplevering rapport	18 februari 2019
Aantal pagina's	45
Collegiale toets	A. Clements
Wijze van citeren	Voogd, M. de, 2019. Ecologische quickscan Shell-terrein, Vijfsluizen, Vlaardingen. In het kader van de Wet natuurbescherming en Natuurnetwerk Nederland. Rapport RA18439-02, Regelink Ecologie & Landschap, Wageningen.

Regelink
Ecologie & Landschap

Regelink Ecologie & Landschap

Gerrit Zegelaarstraat 1

6709 TA Wageningen

085-7737676

info@regelink.net

www.regelink.net

Lid Netwerk Groene Bureaus

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
1.1 Aanleiding	5
1.2 Doel	5
2. Werkwijze	6
3. Omschrijving plangebied	7
3.1 Ligging	7
3.2 Beschrijving	7
3.3 Aanwezige ecotopen	8
3.4 Onderzoeksgebied voor vleermuizen	8
4. Resultaten	11
4.1 Beschermde gebieden (Natura 2000 en NNN)	11
4.2 Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn	11
4.3 Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn	11
4.4 Beschermingsregime andere soorten	15
4.5 Bescherming van houtopstanden	18
5. Ingreep	19
6. Toetsing en effectbeoordeling	20
6.1 Beschermde gebieden (Natura 2000 en NNN)	20
6.2 Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn	20
6.3 Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn	21
6.4 Beschermingsregime andere soorten	22
6.5 Bescherming van houtopstanden	23
7. Conclusies	24
7.1 Beschermde gebieden (Natura 2000 en NNN)	24
7.2 Beschermde soorten	24
7.3 Bescherming van houtopstanden	26
7.4 Samenvatting	26
8. Bronnen	28
8.1 Literatuur	28

8.2	Websites	28
Bijlage 1.	Foto-impressie plangebied	30
Bijlage 2.	Toekomstige situatie	36
Bijlage 3.	Wet- en regelgeving	37
8.3	Wet natuurbescherming	37
8.4	Natuurnetwerk Nederland	40
8.5	Wet dieren	41
Bijlage 4.	Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten	42
Bijlage 5.	Vrijstelling per provincie	44

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Heijmans Vastgoed B.V. is voornemens om het voormalige sportterrein van Shell in Vlaardingen, opnieuw in te richten en er nieuwbouw op te plaatsen.

Volgens nationale- en internationale regelgeving is het verplicht om voorafgaand aan deze ingreep onderzoek te doen naar de effecten op beschermde gebieden (Natura 2000 en Natuurnetwerk Nederland (NNN)) en het eventuele voorkomen van beschermde flora en fauna. Tevens is het volgens nationale regelgeving in sommige gevallen verplicht om melding te doen van het kappen van houtopstanden.

Bescherming van Natura 2000-gebieden, soorten en houtopstanden wordt in Nederland vanaf 1 januari 2017 geregeld via de Wet natuurbescherming. Het beleid rond NNN is vastgelegd in het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) en heet hier formeel EHS.

Deze rapportage geeft een eerste inschatting van het effect op beschermde gebieden, geeft aan welke beschermde flora en fauna mogelijk voorkomen in het plangebied en wat de effecten van de ingreep hierop zijn. Wanneer effecten op beschermde gebieden mogelijk aan de orde zijn en of wanneer de aanwezigheid van beschermde flora en fauna niet afdoende kan worden aangetoond of uitgesloten, is er nog aanvullend onderzoek nodig.

1.2 Doel

Met deze quickscan worden de volgende vragen beantwoord:

- Wat is de ligging van het plangebied ten opzichte van beschermde gebieden (Natura 2000 en NNN)?
- Welke beschermde flora en fauna komen potentieel voor in het plangebied?
- Heeft de ingreep mogelijk een effect op beschermde gebieden (Natura 2000 en NNN)?
- Heeft de ingreep mogelijk een effect op de potentieel aanwezige beschermde flora en fauna?
- Heeft de ingreep betrekking op houtopstanden die onder de Wet natuurbescherming beschermd zijn?
- Houdt het uitvoeren van de ingreep mogelijk een overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet Natuurbescherming in?
- Is er voor de effecten op beschermde gebieden een nadere toetsing nodig?
- Naar welke soorten en voor deze soorten belangrijke functies is eventueel aanvullend onderzoek nodig?

2. Werkwijze

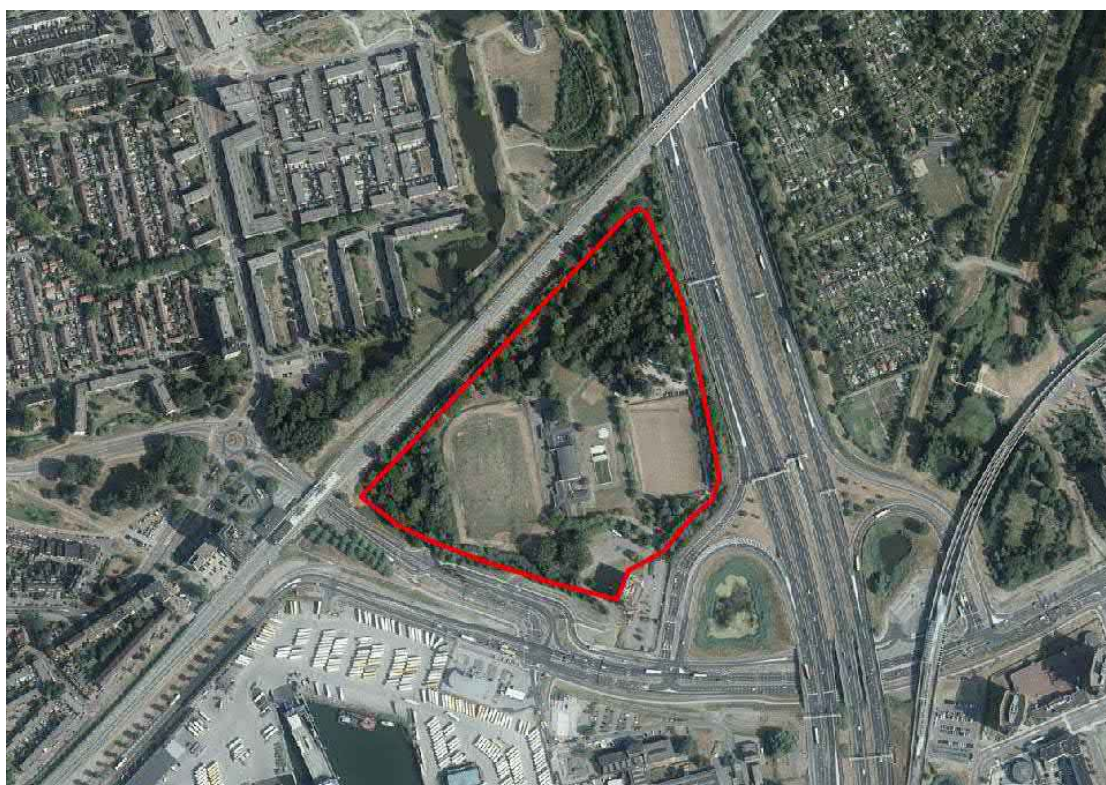
De volgende methoden zijn bij het onderzoek gebruikt:

1. Op 14 augustus 2018 heeft ecoloog Adri Clements het plangebied bezocht. Daarbij zijn de in het plangebied aanwezige ruimtelijke structuren en ecotopen met behulp van de volgende instrumenten geïnventariseerd:
 - verrekijker,
 - zaklamp,
 - fotocamera.
2. De ligging van het plangebied ten opzichte van nabijgelegen beschermde gebieden (Natura 2000- en NNN) is opgezocht.
3. Door middel van literatuuronderzoek is onderzocht welke beschermde flora en fauna in de ruime omgeving van het plangebied recentelijk zijn waargenomen. Hierbij is gebruik gemaakt van waarnemingen uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF), aangevuld met gegevens uit relevante recente verspreidingsatlassen en actuele websites.
4. Aan de hand van het veldbezoek en het literatuuronderzoek is op grond van *expert judgement* een inschatting gemaakt van de beschermde flora en fauna met bijbehorende functies die in het plangebied (kunnen) voorkomen.
5. In samenspraak met de opdrachtgever is de ingreep in kaart gebracht en omschreven.
6. Op grond van de beschreven ingreep is:
 - bepaald of negatieve effecten op beschermde gebieden op voorhand zijn uit te sluiten of dat hiervoor nog een aanvullende toetsing noodzakelijk is;
 - een inschatting gemaakt van de redelijkerwijs te verwachten negatieve effecten op de (potentieel) aanwezige beschermde soorten en functies;
 - bepaald of de bescherming van houtopstanden aan de orde is.

3. Omschrijving plangebied

3.1 Ligging

Het plangebied is gelegen nabij het gebied 'Vijfsluizen' in Vlaardingen (gemeente Vlaardingen, provincie Zuid Holland). Het plangebied wordt aan de zuidzijde begrensd door de Meester L.A. Kesperweg en het daaraan gelegen Bastion hotel met parkeergelegenheid. Aan de westzijde wordt het plangebied begrensd door de metrolijn naar Hoek van Holland aan de westzijden aan de oostzijde door de snelweg A4 met de afrit 16 Vlaardingen-Oost. Zie ook Figuur 1.

Figuur 1. Ligging van het plangebied, met de begrenzing in rood aangegeven. Het plangebied betreft het grote terrein in het midden van de figuur. © Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Apeldoorn, 2019.

3.2 Beschrijving

Het plangebied betreft een voormalige sport van Shell, gebouwd in 1953. Binnen het plangebied van ruim 50 ha zijn diverse sportterreinen (tennisbanen, voetbalvelden, atletiekbaan), een openluchtzwembad, een centraal gebouw met een sporthal, slaap- en eetgelegenheid en diverse bijgebouwen (thans in gebruik bij Megron B.V.) aanwezig. Voor een overzicht van het terrein, zie **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.** en Bijlage 1.

Het gebouw staat centraal in het plangebied. Het middendeel van dit gebouw is een sporthal, dat bestaat uit hoge muren met wit stucwerk en een half-koepelvormig dak. Aan de noord- en zuidzijde van de sporthal zijn vleugels aangebouwd van een bouwlaag, die uit witgeschilderd metselwerk zijn opgetrokken, en zijn voorzien van een puntdakje met bitumen dakbedekking. Het gehele gebouw

heeft een brede dakoverstek, met een onderzijde van houten latten over platen, tegen een houten rachelwerk. Tussen de bovenkant van de overstek en het beton zit een holle ruimte, die op diverse plekken bereikbaar is doordat de overstekken gaten hebben.

Aan de noord- en westkant bevindt zich een groot gebied met een mix van bos, struweel en ruigtes. In het bos zijn diverse omgevallen bomen aanwezig. Door het bos lopen wandelpaden en er zijn enkele watergangen en vijvers aanwezig. Diverse bomen hier hebben spechtenholtes, scheuren en losse bast.

De bijgebouwen in de noordelijke hoek van het terrein, bestaan uit een serie van kleine panden van een bouwlaag, opgetrokken uit metselwerk en een plat dak. Deze bijgebouwen zijn in slechte staat; deuren en ramen missen en zijn deels dichtgetimmerd. Binnenin komt het plafond naar beneden. De bijgebouwen en de ruimte rondom worden gebruikt voor opslag en maken een rommelige indruk. In de noordelijke hoek is ook een romneyloods aanwezig, die wordt gebruikt door Megron bv. Deze loods en de ruimte daaromheen is semi-verhard met steenslag en is minder rommelig.

Langs de tennisbaan, in het midden van het plangebied, staat een dubbele rij oude paardenkastanjes met holten, spleten, scheuren en loskomende bast. Langs de overige delen worden omringd door een smallere strook met opgaande begroeiing.

3.3 Aanwezige ecotopen

Binnen het plangebied zijn de volgende ecotopen aanwezig (zie ook Bijlage 1):

- droog, intensief beheerd grasland (voormalige sportvelden, die nog wel gemaaid worden);
- droog, extensief beheerd grasland (voormalige sportvelden, die niet meer/weinig gemaaid worden);
- enkele gebouwen met een plat dak/schuin dak/bol dak, en mogelijk een spouwmuur;
- smalle, ondiepe sloot (< 2 meter breed, < 1 meter diep);
- smalle, diepe sloot (< 2 meter breed, > 1 meter diep);
- breed, ondiep stilstaand water (> 2 meter breed, < 1 meter diep) in de vorm van vijvers;
- diverse soorten, dunne bomen (diameter borsthoogte < 25 cm);
- diverse soorten, dikke bomen (diameter borsthoogte > 25 cm), mogelijk met holtes;
- diverse soorten, dikke bomen (diameter borsthoogte > 25 cm), zonder holtes;
- diverse soorten, dikke bomen (diameter borsthoogte > 25 cm), met holtes;
- lage, opgaande begroeiing.

3.4 Onderzoeksgebied voor vleermuizen

Volgend op de quickscan wordt een nader vleermuisonderzoek uitgevoerd. Op basis van voorinformatie is de verwachting dat het plangebied een belangrijk gebied kan zijn voor vleermuizen,

aangezien het een van de weinige grote groene gebieden in de omgeving is. Omdat bij de voorgenomen werkzaamheden de functie voor vleermuizen verloren kan gaan, kan dit tevens effect hebben op de populatie vleermuizen in de omgeving. Omdat het voor vleermuizen belangrijk is om tijdens en direct na de winterslaap een goed foerageergebied in de directe nabijheid te hebben, zijn eventuele in de buurt gelegen massawinterverblijven zeer kwetsbaar voor werkzaamheden. Zodoende wordt het onderzoeksgebied uitgebreid met enkele panden in de omgeving die vanuit onze expert judgement geschikt zijn als massawinterverblijf van gewone dwergvleermuis.

Figuur 2. Ligging van het onderzoeksgebied voor het onderzoek naar massawinterverblijfplaatsen. Het onderzoeksgebied bestaat uit het plangebied voor de quickscan (centraal, rood omlijnd) en de twee extra gebieden, namelijk het Bastion Hotel (zuidoosthoek, rood omlijnd) en de hoogbouw (noordwest van het plangebied, rood omlijnd) © Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Apeldoorn, 2019.

Voor het onderzoek naar massawinterverblijfplaatsen van vleermuizen wordt het plangebied uitgebreid met twee extra delen, namelijk het terrein van het Bastion Hotel Vlaardingen, dat naast het plangebied is gelegen, en de hoogbouw ten noordwesten van het plangebied. Tezamen vormen zij het onderzoeksgebied voor massawinterverblijven van vleermuizen. Deze twee gebieden zijn ook opgenomen in Figuur 2.

Het Bastion Hotel is een relatief nieuw, rechthoekig gebouw van metselwerk van 10 verdiepingen hoog. De langgevels zijn voorzien van ramen, maar beide kopgevels zijn massief metselwerk, evenals de kopgevel van het trappenhuis aan de zijkant.

Ten westen van het plangebied zijn vier grote galerijflats aanwezig, aan respectievelijk de Van Slingelandtstraat, Van der Palmstraat, Van der Hoornbeekstraat en het Hargapad in Vlaardingen. De vier flats zijn nagenoeg identiek; lange galerijflats van vier verdiepingen hoog, opgebouwd uit metselwerk met open stootvoegen. Alle vier flats liggen met een kopgevel aan de groenzone langs het Hagapad, direct langs de westzijde van het plangebied.

In de twee gebieden die mee worden genomen in het vleermuisonderzoek naar massawinterverblijven zijn de volgende ecotopen aanwezig:

- hoge, massieve gebouwen met een plat dak en spouwmuur.

4. Resultaten

4.1 Beschermd gebied (Natura 2000 en NNN)

Het plangebied ligt buiten de Natura 2000. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is 'Oude Maas'. Dit gebied ligt op een afstand van meer dan 4,8 km van het plangebied.

Het plangebied maakt geen onderdeel uit van het NNN.

4.2 Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Vogelsoorten met vaste rust- en/of verblijfplaatsen (categorie 1-4) zijn mogelijk binnen het plangebied aanwezig. Binnen het plangebied is een broedgeval van ransuil (*Asio otus*) aanwezig in het bos (reeds vastgesteld tijdens het vleermuisonderzoek in het paarseizoen van 2018, op basis van een bedelende jonge ransuil, kort na het veldbezoek t.b.v. de quickscan). Daarnaast zijn in de groene zone langs de noord- en westhoek de volgende soorten met een jaarrond beschermd nest te verwachten: sperwer (*Accipiter nisus*), buizerd (*Buteo buteo*) en boomvalk (*Falco subbuteo*).

Van de vogels uit categorie 5 kunnen worden verwacht: boomklever (*Sitta europaea*), boomkruiper (*Certia brachydactyla*), bosuil (*Strix aluco*), ekster (*Pica pica*), groene specht (*Picus viridis*), grote bonte specht (*Dendrocopos major*), koolmees (*Parus major*), pimpelmees (*Cyanistes caeruleus*) en spreeuw (*Sturnus vulgaris*), zwarte roodstaart (*Phoenicurus ochrurus*).

Gezien de rustige ligging en het vele groen, kunnen binnen het plangebied diverse soorten zangvogels aanwezig zijn, die in kleinere bossen, parken en tuinen broeden, zoals merel (*Turdus merula*), zanglijster (*Turdus philomelos*), zwartkop (*Sylvia atricapilla*), tuinfluiter (*Sylvia borin*), tijtjaf (*Phylloscopus collybita*), fitis (*Phylloscopus trochilus*), vink (*Fringilla coelebs*), heggemus (*Prunella modularis*) en winterkoning (*Troglodytes troglodytes*).

Ook kunnen binnen het plangebied zangvogels aanwezig zijn die in grasland broeden, zoals graspieper (*Anthus pratensis*) en witte kwikstaart (*Motacilla alba*).

De aanwezigheid van vogels zoals genoemd in de verdragen van Bonn en Bern kan niet worden uitgesloten. Deze soorten vallen zowel onder het beschermingsregime Vogelrichtlijn als het beschermingsregime Habitatrichtlijn. Voor deze soorten geldt dat ze niet opzettelijk mogen worden verstoord, ongeacht hun staat van instandhouding.

4.3 Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

4.3.1 Planten

Liggende raket (*Sisymbrium supinum*) en zomerschroeforchis (*Spiranthes aestivalis*) zijn verdwenen uit Nederland. Kleine vlotvaren (*Salvinia natans*) komt van nature in Nederland niet voor. Alle recente meldingen zijn terug te voeren op weggegooid aquariumplanten. Geel schorpioenmos (*Hamatocaulis vernicosus*) is een soort van kalkarme, ijzerrijke moerassen, en tonghaarmuts (*Orthotrichum rogeri*) komt vooral voor in jonge wilgenbossen en in jonge aanplant van zomereik. Drijvende waterweegbree (*Luronium natans*) is een soort van helder, voedselarm tot matig

voedselrijk, zwak zuur water en kruipend moerasscherm (*Apium repens*) is een soort van zwak zure veen- of kleibodems, die 's winters ondiep overstroomd worden. Groenknolorchis (*Liparis loeselii*) tenslotte is een soort van natte duinvalleien en trilvenen. Gezien het voormalige gebruik en de daarmee samenhangende biotopen in het plangebied kan de aanwezigheid van al deze soorten redelijkerwijs worden uitgesloten.

4.3.2 Zoogdieren

Vleermuizen

Het plangebied is geschikt om als essentieel foerageergebied te dienen voor een aantal soorten vleermuizen, aangezien het een van de weinige grotere groene gebieden is in de regio Vlaardingen – Schiedam, in een zeer sterk verstedelijkt gebied. Lijnvormige elementen zijn aanwezig in de vorm van de randen van het plangebied, die zijn met bossages zijn begroeid (o.a. de spoordijk). Deze kunnen als vliegroutes door vleermuizen worden gebruikt.

Binnen het plangebied zijn een relatief groot aantal bomen aanwezig met holten, scheuren en loslatende bast, met name bomen in de groene zone langs de noord- en westrand van het plangebied en de kastanjabomen langs de oprijlanen en het laantje langs de tennisbaan. De bomen in het plangebied, met name in de groenzones en langs de oprijlanen zijn daarmee geschikt als verblijfplaats voor boombewonende vleermuizen. De gebouwen in het plangebied zijn mogelijk geschikt als verblijfplaats voor gebouwbewonende vleermuizen, doordat de ruimte in de overstekende dakranden bereikbaar is voor vleermuizen. Mogelijk zijn de panden ook voorzien van een spouw.

Daarnaast zijn het hotel en de hoogbouw in Vlaardingen geschikt voor verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen door de aanwezigheid van open stootvoegen en spouwmuren. Door de massieve, hoge bouw met veel metselwerk en een grote warmtebuffering zijn deze panden ook potentieel geschikt als massawinterverblijfplaats voor gewone dwergvleermuis.

Tijdens het veldbezoek zijn geen vleermuizen of sporen daarvan (zoals poepjes op de muur) aangetroffen.

In het plangebied kunnen derhalve de volgende soorten worden verwacht: gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*), kleine dwergvleermuis (*Pipistrellus pygmaeus*), rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*), laatvlieger (*Eptesicus serotinus*), gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*) en watervleermuis (*Myotis daubentonii*).

In tabel 1 is weergegeven welke functies van bovengenoemde soorten mogelijk voorkomen.

Tabel 1. De potentieel voorkomende soorten vleermuizen en functies in het plangebied. Voor de twee naastgelegen deelgebieden (hotel en hoogbouw) is alleen de onderzochte functie (massawinterverblijf) meegenomen en aangegeven met een *.

	zomerverblijfplaats	kraamverblijfplaats	paarverblijfplaats	winterverblijfplaats	vliegroute	foerageergebied
gewone dwergvleermuis	X		X	X*		X
ruige dwergvleermuis	X		X			X
kleine dwergvleermuis	X		X	?		
rosse vleermuis	X	X	X	X		X
laatvlieger						X
gewone grootoorvleermuis	X	X	X	X		X
watervleermuis	X	X	X	X	X	X

Bever en otter

Het plangebied ligt buiten de landelijke verspreiding van otter (*Lutra lutra*). De bever (*Castor fiber*) komt wel voor langs de grote rivieren, maar in hoofdzaak heeft deze soort zijn verspreiding meer landinwaarts, bij natuurlijke oevers en bossen langs rivieren. Binnen het plangebied is het habitat marginaal geschikt voor bever, omdat de watergangen ondiep en troebel zijn en geïsoleerd liggen. Het plangebied aan alle zijden omgeven door grote wegen c.q. een spoorlijn, waardoor het plangebied nagenoeg niet bereikbaar is voor bever. Uit de omgeving zijn ook geen waarnemingen van bever bekend (NDFP¹). In het plangebied zijn geen sporen van otter of bever aangetroffen, zoals uitwerpselen, knaagsporen of wissels. De aanwezigheid van beide soorten kan hiermee redelijkerwijs worden uitgesloten.

Hamster, hazelmuis en noordse woelmuis

Het verspreidingsgebied van hamster (*Cricetus cricetus*) en hazelmuis (*Muscardinus avellanarius*) is beperkt tot Zuid-Limburg. Voor de noordse woelmuis (*Microtus oeconomus*) geldt dat deze soort een zeer natte, kruidenrijke vegetatie behoeft en dat de verspreiding zich beperkt tot de lage, natte delen van Nederland. Gezien de locatie en het habitat binnen het plangebied kan worden gesteld dat binnen het plangebied geen van de genoemde soorten voorkomen.

Overige zoogdieren

De overige onder de Habitatrichtlijn vallende in Nederland voorkomende zoogdieren betreffen of zeezoogdieren of slechts zelden in Limburgse bossen waargenomen soorten (wilde kat (*Felis silvestris*) en lynx (*Lynx lynx*) en de in Nederland slechts zwervend aangetroffen wolf (*Canis lupus*)).

¹ geraadpleegd op 13 december 2018.

Derhalve kan worden gesteld dat binnen het plangebied geen onder dit beschermingsregime vallende overige zoogdieren voorkomen.

4.3.3 Reptielen

Het plangebied ligt ver buiten het bekende verspreidingsgebied van muurhagedis (*Lacerta muralis*), en gladde slang (*Coronella austriaca*) en voldoet niet aan de biotoopeisen van zandhagedis (*Lacerta agilis*) (schrاله halfopen vegetatie met kleine open zandplekjes). Gezien de locatie en het habitat binnen het plangebied kan worden gesteld dat binnen het plangebied geen onder dit beschermingsregime vallende reptielen voorkomen.

4.3.4 Amfibieën

In het plangebied is open water aanwezig in de vorm van enkele watergangen en ondiepe vijvers. Het plangebied is matig geschikt habitat voor de voortplanting van amfibieën. Binnen het plangebied is ook geschikt overwinterhabitat aanwezig voor amfibieën in de vorm van de groenstrook, schuurtje en opslag. In de wijde omgeving zijn echter geen waarnemingen gedaan van amfibieën, die onder dit beschermingsregime vallen. De (wijde) omgeving van het plangebied is vanwege de sterke verstedelijking, sterke versnippering door grote wegen en industrie niet geschikt voor deze soorten. De aanwezigheid van amfibieën die onder dit beschermingsregime vallen kan daarom redelijkerwijs worden uitgesloten.

4.3.5 Vissen

In het plangebied is open water aanwezig in de vorm van enkele watergangen en ondiepe vijvers. De overige onder dit beschermingsregime vallende vissen zijn rivier optrekkende zoutwater soorten die niet of nauwelijks in Nederland worden aangetroffen. Gezien de locatie en het habitat binnen het plangebied kan worden gesteld dat de aanwezigheid van beschermde vissoorten kan hiermee uitgesloten kan worden.

4.3.6 Vlinders en libellen

In het plangebied komen geen voedselarme wateren of vegetaties voor die geschikt zijn als leefgebied voor onder dit beschermingsregime vallende libellen en dagvlinders. De aanwezigheid van onder dit beschermingsregime vallende libellen en vlinders kan daarom redelijkerwijs worden uitgesloten.

4.3.7 Overige ongewervelden

Oeveraas (*Palingenia longicauda*), juchtleerkever (*Osmoderma eremita*) en Bataafse stroommossel (*Unio crassus*) zijn uit Nederland verdwenen. Van de vermiljoenkever (*Cucujus cinnaberinus*) zijn slechts enkele populaties bekend uit het oostelijke gedeelte van Noord-Brabant. In verband met het ontbreken in het plangebied van veensloten en vennen met schoon water kan de aanwezigheid van andere onder dit beschermingsregime vallende overige ongewervelden redelijkerwijs worden uitgesloten.

4.4 Beschermingsregime andere soorten

4.4.1 Planten

Op grond van de voedselrijke omstandigheden ter plekke worden geen beschermde planten verwacht. De muren van de sporthal en het zwembad zijn niet intact, maar hier zijn geen beschermde muurplanten aangetroffen tijdens het veldbezoek. Ook andere beschermde planten zijn tijdens het veldbezoek niet aangetroffen.

4.4.2 Zoogdieren

Slaapmuizen

Het verspreidingsgebied van de eikelmuis (*Eliomys quercinus*) beperkt zich tot specifieke gebieden in Zuid-Limburg. De soort kan voor het plangebied worden uitgesloten.

Ware muizen

De verspreidingsgebied van grote bosmuis (*Apodemus flavicollis*) beperkt zich tot de oostgrens van Nederland en ligt derhalve buiten het plangebied. Voor de overige ware muizen geldt dat zij door de provincie Zuid-Holland voor ruimtelijke ingrepen zijn vrijgesteld van de Wet natuurbescherming.

Spitsmuizen

Het verspreidingsgebied van de veldspitsmuis (*Crocidura leucodon*) omvat Twente en Zeeuws-Vlaanderen en ligt derhalve buiten het plangebied. De waterspitsmuis (*Neomys fodiens*) is gebonden aan schone wateren met een rijke oevervegetatie. Dit habitat komt niet voor binnen het plangebied. De tweekleurige bosspitsmuis (*Sorex coronatus*) is binnen de provincie Zuid-Holland beschermd onder dit regime (in andere provincies is zij vrijgesteld). De soort komt volgens de Atlas van de Nederlandse zoogdieren niet in het westen van Nederland, uitgezonderd Zeeuws Vlaanderen en Tholen. Op de overige eilanden en in de Randstad komt de soort niet voor. In de wijde omgeving zijn geen waarnemingen bekend van deze soort. Derhalve kan worden gesteld dat deze drie soorten niet in het plangebied voorkomen.

Voor de overige spitsmuizen geldt dat zij door de provincie Zuid-Holland voor ruimtelijke ingrepen zijn vrijgesteld van de Wet natuurbescherming.

Woelmuizen

De verspreiding van de molmuis (*Arvicola scherman*) is beperkt tot Limburg.

De ondergrondse woelmuis (*Microtus subterraneus*) is binnen de provincie Zuid-Holland beschermd onder dit regime (in andere provincies is zij vrijgesteld). De soort komt volgens de Atlas van de Nederlandse zoogdieren enkel voor in het zuiden van Nederland, waaronder in Zeeuws Vlaanderen en Zuid-Beverland. Op de overige eilanden en in de Randstad komt de soort niet voor. In de wijde omgeving zijn geen waarnemingen bekend van deze soort. Derhalve kan worden gesteld dat deze twee soorten niet in het plangebied voorkomen.

De overige onder dit beschermingsregime vallende woelmuizen zijn door de provincie Zuid-Holland voor ruimtelijke ingrepen vrijgesteld van de Wet natuurbescherming.

Eekhoorn

Tijdens het veldbezoek zijn geen nesten van de eekhoorn (*Sciurus vulgaris*) of knaagsporen aangetroffen. Het habitat binnen het plangebied is maar matig geschikt voor eekhoorn, vanwege het ontbreken van grote, oude bomen en aaneengesloten bos/bomenstructuren. In de omgeving van het plangebied zijn geen waarnemingen gedaan van de soort. Derhalve kan worden gesteld dat deze soorten niet in het plangebied voorkomt.

Haasachtigen, egel en vos

Deze soorten zijn door de provincie Zuid-Holland voor ruimtelijke ingrepen vrijgesteld van de Wet natuurbescherming.

Mogelijk is het plangebied wel in gebruik als leefgebied of is binnen het plangebied een vossenhol aanwezig. Aan de westrand van het plangebied, bij het spoor, zijn in 2013 en 2014 namelijk waarnemingen gedaan van zowel volwassen als subadulte vossen. Daarbij hebben wij tijdens het eerste vleermuisonderzoek (september 2018) ook vossen binnen het plangebied gezien, mogelijk met jongen.

Marterachtigen

Boommarter

Het plangebied is niet geschikt voor boommarter (*Martes martes*) door het ontbreken van grote, volgroeide bomen met grote holten en een groter aaneengesloten bos met dergelijke bomen. In op meer dan 2 km afstand is in de Broekpolder wel een waarneming van een boommarter gedaan (NDFF). Gezien het ontbreken van geschikt habitat is het voorkomen van de boommarter binnen het plangebied echter niet aannemelijk.

Das

Het plangebied ligt ver buiten de bekende verspreiding van de das (*Meles meles*). De ondergrond is niet van makkelijk te vergraven zand- of loss en het habitat is niet geschikt voor de das. In het plangebied werden geen sporen van de das aangetroffen. Het voorkomen van deze soort kan dan ook op voorbaat worden uitgesloten.

Steenmarter en kleine marterachtigen

De bijgebouwen aan de noordzijde van het plangebied zijn potentieel geschikt als verblijfplaats voor de marterachtigen steenmarter (*Martes foina*), bunzing (*Mustela putorius*), hermelijn (*Mustela erminea*) en wezel (*Mustela nivalis*), vanwege de rustige ligging van het plangebied, de vele verstoppelken binnen en rond de bijgebouwen. Het gehele plangebied is tevens geschikt als foerageergebied voor deze soorten vanwege de dekking en het verwachte hoge aanbod aan prooidieren. Tijdens de quickscan zijn in en rond de gebouwen geen sporen van kleine marterachtigen aangetroffen, zoals prooiresten of uitwerpselen.

In de omgeving zijn in de NDFF geen waarnemingen bekend van steenmarter, maar uit de Atlas van de Nederlandse zoogdieren wordt wel melding gemaakt van sporadische waarnemingen van steenmarters in West-Nederland, waaronder Rotterdam. De steenmarter was tot de eeuwwisseling vooral een soort van oost-Nederland, maar trekt sindsdien gestaag westwaards. Het is dan ook niet uit te sluiten dat de steenmarter in het plangebied voorkomt en hier een verblijfplaats heeft.

In 2017 zijn zowel een doodgereden bunzing langs de A50 als een (levende) wezel in de wijk nabij het plangebied doorgegeven in de NDFF. Van hermelijn en wezel is bekend dat ze in het gehele land voorkomen. Verblijfplaatsen van bunzing, wezel en hermelijn zijn binnen het plangebied te verwachten.

De bunzing (*Mustela putorius*), hermelijn (*Mustela erminea*) en wezel (*Mustela nivalis*) zijn door de provincie Zuid-Holland vrijgesteld van de Wet natuurbescherming.

Overige zoogdieren

De overige onder dit beschermingsregime vallende zoogdieren betreffen ofwel zeezoogdieren ofwel in het bos of open veld levende grote hoefdieren. Daarom kan redelijkerwijs worden gesteld dat binnen het plangebied geen onder dit beschermingsregime vallende overige zoogdieren voorkomen.

4.4.3 Vissen

De beekdonderpad (*Cottus rhenanus*), beekprik (*Lampetra planeri*), elrits (*Phoxinus phoxinus*) en gestippelde alver (*Alburnoides bipunctatus*) zijn soorten van schone, heldere, continu stromende beken en zijn (grotendeels) beperkt tot de provincie Limburg. De beekprik komt ook elders op de hogere zandgronden voor en van de elrits bevindt zich een geïsoleerde populatie op de Veluwe. De grote modderkruiper (*Misgurnus fossilis*) is een soort van afwateringsgreppels, poldersloten en ondiepe verlandende oeverzones van grotere wateren. De soort komt niet voor in het kustgebied en de hogere zandgronden. De kwabaal (*Lota lota*) is een soort van grote wateren en riviertjes. Gezien de ligging van het plangebied en de aanwezige habitats kan worden gesteld dat in het plangebied geen onder dit beschermingsregime voorkomende vissen te verwachten zijn.

4.4.4 Reptielen

Het plangebied ligt ver buiten het bekende verspreidingsgebied van de Adder (*Vipera berus*) hazelworm (*Anguis fragilis*) en levendbarende hagedis (*Zootoca vivipara*). In Zuid-Holland zijn waarnemingen van ringslang (*Natrix natrix*) bekend uit het verleden (< 2000, Ravon). Deze geven echter de voorkeur waterrijke habitats op zandgronden en de overgangen van zand- naar veen- en kleigronden. Het plangebied voldoet hier niet aan. Op grond van de verspreidingsgegevens en het ontbreken van voor reptielen geschikte ecotopen (zoals schrale vegetatie met voldoende rustige, zonnige plekken) kan de aanwezigheid van reptielen redelijkerwijs worden uitgesloten.

4.4.5 Amfibieën

De verspreiding van de vuursalamander (*Salamandra salamandra*) beperkt zich tot een beeksysteem in Zuid-Limburg. De verspreiding van de vinpootsalamander (*Lissotriton helveticus*) is beperkt tot Noord-Brabant en Limburg. De aanwezigheid van deze twee soorten kan op basis van verspreidingsgegevens worden uitgesloten.

De Alpenwatersalamander (*Mesotriton alpestris*) heeft zijn verspreiding voornamelijk in de zuidelijke helft van Nederland, maar wordt ook op diverse plekken in andere delen van Nederland aangetroffen, waaronder rondom Rotterdam-Schiedam (Ravon). In Schiedam is ook een kleine populatie bekend uit een achtertuin (NDFF). De Alpenwatersalamander is flexibel in zijn keuze voor voortplantingswater, en duikt ook vaak in stedelijk gebied op. Binnen het plangebied is matig geschikt voortplantingswater aanwezig; het water is stilstaand met weinig onderwatervegetatie. In het

plangebied is ook overwinterhabitat aanwezig in de vorm van de groenstrook en de dekking rond de gebouwen. Hierdoor is de aanwezigheid van de alpenwatersalamander binnen het plangebied niet uit te sluiten.

De kleine watersalamander (*Lissotriton vulgaris*), gewone pad (*Bufo bufo*), bruine kikker (*Rana temporaria*), bastaardkikker (*Pelophylax kl. esculentus*) en meerkikker zijn door de provincie Zuid-Holland voor ruimtelijke ingrepen vrijgesteld van de Wet natuurbescherming.

4.4.6 Dagvlinders en libellen

In het plangebied komen geen voedselarme wateren of vegetaties voor die geschikt zijn als leefgebied voor onder dit beschermingsregime vallende libellen en dagvlinders. De aanwezigheid van onder dit beschermingsregime vallende libellen en dagvlinders kan daarom redelijkerwijs worden uitgesloten.

4.4.7 Overige ongewervelden

Het plangebied bevindt zich buiten het bekende verspreidingsgebied van de Europese rivierkreeft (*Astacus astacus*) en het vliegend hert (*Lucanus cervus*).

4.5 Bescherming van houtopstanden

De ingreep vindt binnen de bebouwde kom houtopstanden plaats.

5. Ingreep

Heijmans Infra B.V. is voornemens om het voormalige sportterrein van Shell in Vlaardingen, opnieuw in te richten en er nieuwbouw op te plaatsen. Ingrepen die daartoe in het plangebied plaatsvinden bestaan voornamelijk uit:

- renovatie van het bestaande hoofdgebouw (sporthal met zijvleugels);
- bouw van 300 tot 450 woningen, verspreid over het terrein;
- kap van een groot deel van de groenzones;
- behoud van enkele waardevolle bomen;
- aanbrengen van geluidswering (schermen en/of aarden wallen) aan alle zijden van het terrein;
- aanleg van infrastructuur.

In Bijlage 2 zijn tekeningen opgenomen van een van de mogelijke toekomstige situaties, uitgaande van een plan voor 300 woningen.

6. Toetsing en effectbeoordeling

6.1 Beschermde gebieden (Natura 2000 en NNN)

Het plangebied ligt buiten de Natura 2000. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is 'Oude Maas'. Dit gebied ligt op een afstand van meer dan 4,8 km van het plangebied.

Door de grote afstand tot het Natura 2000-gebied en de menselijke invloeden in het tussenliggende gebied (als gevolg van de aanwezigheid van bijvoorbeeld stedelijk gebied en grote wegen) zijn negatieve effecten door geluidsverstoring of visuele verstoring als gevolg van de ingreep op Natura 2000-gebieden uitgesloten.

Met de ingreep worden 300 tot 450 extra woningen gerealiseerd in het plangebied, wat kan leiden tot een verhoogde stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden. Stikstofdepositie kan over grote afstand effecten hebben op Natura 2000-gebieden, aangezien de stikstof wordt meegevoerd door wind en regen. Daarbij zijn bepaalde habitats (en daarmee bepaalde gebieden), met name kenmerkend voor arme grond, zeer gevoelig voor extra stikstofbelasting.

Van de aangewezen habitattypen en -soorten in Natura 2000-gebied 'Oude Maas' zijn er twee gevoelige voor verzuring en vermesting door stikstofdepositie, te weten habitattypen 'Ruigten en Zomen' en 'Vochtige alluviale bossen'. De ingreep kan daarmee tot een verslechtering van de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in het Natura 2000-gebied leiden. Ook verderweg gelegen Natura 2000-gebieden kunnen verslechtering ondervinden. Als dat het geval is, leidt de voorgenomen ingreep tot een overtreding van de Wet natuurbescherming ten aanzien van Natura 2000-gebieden.

De ingreep vindt niet plaats binnen het NNN. Hierdoor is het afwegingskader Ecologische Hoofdstructuur niet van toepassing.

6.2 Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Jaarrond beschermde nesten

Binnen het plangebied zijn vogelsoorten met een jaarrond beschermd nesten te verwachten, namelijk ransuil, sperwer, buizerd en boomvalk. De kap van bomen met jaarrond beschermde nesten is een overtreding van de Wet natuurbescherming, artikel 3.1, lid 2.

Categorie 5-nesten

Daarnaast zijn een groot aantal vogelsoorten uit categorie 5 te verwachten, namelijk boomklever, boomkruiper, bosuil, ekster, groene specht, grote bonte specht, koolmees, pimpelmees, spreeuw, en zwarte roodstaart. De nesten van deze soorten zijn niet jaarrond beschermd, tenzij zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Concreet betekent dit dat de nesten niet jaarrond beschermd zijn, als in de directe nabijheid van het plangebied voldoende alternatieve nestmogelijkheden voor handen.

Indien er niet voldoende alternatieve nestmogelijkheden voorhanden zijn, geldt het nest van de betreffende soort als jaarrond beschermd en leidt de kap van bomen met nesten tot een overtreding van de Wet natuurbescherming, artikel 3.1, lid 2.

Indien er voldoende alternatieve nestmogelijkheden voorhanden zijn, geldt het nest van de betreffende soort als niet als jaarrond beschermd en is het nest enkel beschermd binnen de broedperiode. In dat geval kunnen werkzaamheden, die tijdens het broedseizoen worden uitgevoerd, leiden tot het verlaten van nesten met eieren of jongen en brengen de functionaliteit van de nesten in gevaar en zijn een overtreding van artikel 3.1 lid 1 en 2 Wet Natuurbescherming.

Algemene broedvogels

Ook worden in het plangebied veel algemene broedvogels verwacht.

Werkzaamheden die uitgevoerd worden tijdens het broedseizoen kunnen leiden tot het verlaten van nesten met eieren of jongen en brengen de functionaliteit van de nesten in gevaar en zijn een overtreding van artikel 3.1 lid 1 en 2 Wet Natuurbescherming.

6.3 Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

6.3.1 Zoogdieren

Vleermuizen

Uit de resultaten blijkt dat diverse soorten vleermuizen binnen het plangebied kunnen voorkomen. In Tabel 2 is weergegeven op welke potentieel voorkomende combinatie van soorten en functies binnen het plangebied mogelijk negatieve effecten te verwachten zijn.

Tabel 2. De potentieel voorkomende soorten vleermuizen en functies in (de invloedssfeer van) het plangebied.

	zomerverblijfplaats	kraamverblijfplaats	paarverblijfplaats	winterverblijfplaats	vliegroute	foerageergebied
gewone dwergvleermuis	X		X	X*		X
ruige dwergvleermuis	X		X			X
kleine dwergvleermuis	X		X	?		
rosse vleermuis	X	X	X	X		X
laatvlieger						X
gewone grootoorvleermuis	X	X	X	X		X
watervleermuis	X	X	X	X	X	X

Potentiële verblijfplaatsen verdwijnen bij de kap van bomen en/of de renovatie van de sportzaal. Zodoende leidt de ingreep mogelijk tot een overtreding van artikel 3.5, lid 4.

Indien er essentieel foerageergebied van de gewone dwergvleermuis verdwijnt door de geplande werkzaamheden (door de kap, maar ook de bouw en de andere inrichting van het terrein) kan dit leiden tot een verminderd gebruik van eventuele massawinterverblijfplaatsen in de directe omgeving. Door dit indirecte effect veroorzaken de werkzaamheden ook een overtreding van artikel 3.5, lid 4 van de Wet natuurbescherming.

Overige zoogdieren

Uit de resultaten blijkt dat de aanwezigheid van soorten uit deze groep redelijkerwijs kan worden uitgesloten. De ingreep leidt voor deze soorten dan ook niet tot een overtreding van de Wet natuurbescherming.

6.3.2 Overige soortgroepen

Uit de resultaten blijkt dat de aanwezigheid van onder dit beschermingsregime vallende beschermde soorten uit de soortgroepen planten, reptielen, amfibieën, vissen, dagvlinders, libellen en overige ongewervelden redelijkerwijs kan worden uitgesloten. Daarmee is ook een negatief effect op deze soorten redelijkerwijs uit te sluiten. De ingreep leidt derhalve niet tot een overtreding van de Wet natuurbescherming voor deze soorten

6.4 Beschermingsregime andere soorten

6.4.1 Zoogdieren

Steenmarter en kleine marterachtigen

Uit de resultaten blijkt dat met name de bijgebouwen in de noordhoek geschikt zijn als verblijfplaats van steenmarter, wezel, hermelijn en bunzing. Bij de voorgenomen werkzaamheden worden deze verblijven vernietigd en kunnen dieren wellicht worden gedood of verwond. De ingreep leidt daarmee ten aanzien van steenmarter tot een overtreding op artikel 3.10, lid 1a en 1b.

Voor de wezel, bunzing en hermelijn geldt dat ze zijn vrijgesteld door de Provincie Zuid-Holland. Wel dient vanuit de zorgplicht rekening gehouden te worden met de mogelijke aanwezigheid van deze soorten.

Vos

Binnen het plangebied is mogelijk een burcht van een vos aanwezig. Bij de ingreep wordt rust- en/of voorplantingsplaatsen van deze soort vernietigd en kunnen dieren ook gedood worden. Voor de vos geldt een vrijstelling voor ruimtelijke ingrepen voor de Wet natuurbescherming. De ingreep leidt derhalve niet tot een overtreding van de Wet natuurbescherming. Wel dient vanuit de zorgplicht rekening gehouden te worden met de mogelijke aanwezigheid van (een burcht met jongen van) deze soort.

Overige zoogdieren

Uit de resultaten blijkt dat de aanwezigheid van soorten uit deze groepen redelijkerwijs kan worden uitgesloten of dat zij voor ruimtelijke ingrepen zijn vrijgesteld van de Wet natuurbescherming. De ingreep leidt voor deze soorten dan ook niet tot een overtreding van de Wet natuurbescherming.

6.4.2 Alpenwatersalamander

Binnen het plangebied is geschikt voortplantings- en winterhabitat aanwezig van de Alpenwatersalamander. Bij de voorgenomen werkzaamheden wordt, afhankelijk van de exacte ingrepen in de groenstrook, voortplantingswater gedempt en winterhabitat vernietigd. Dieren kunnen hierbij worden gedood of verwond. De ingreep leidt zodoende tot een overtreding van artikel 3.10, lid 1a en 1b.

6.4.3 Overige soortgroepen

Uit de resultaten blijkt dat de aanwezigheid van onder dit beschermingsregime vallende beschermde soorten uit de soortgroepen planten, reptielen, vissen, dagvlinders libellen en overige ongewervelden redelijkerwijs kan worden uitgesloten of dat zij voor ruimtelijke ingrepen zijn vrijgesteld van de Wet natuurbescherming. De ingreep leidt derhalve niet tot een overtreding van de Wet natuurbescherming voor deze soorten.

6.5 Bescherming van houtopstanden

Omdat de ingreep plaatsvindt binnen de bebouwde kom, houtopstanden is de artikel 4.2. van de Wet natuurbescherming niet van toepassing.

7. Conclusies

7.1 Beschermde gebieden (Natura 2000 en NNN)

De ingreep omvat de bouw van 300 tot 450 woningen en kan daarmee leiden tot een verslechtering van de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in Natura 2000-gebieden door extra stikstofdepositie. Om te bepalen of dit aan de orde is/kan zijn, dient een Voortoets uitgevoerd te worden.

De ingreep vindt niet plaats binnen het NNN. Hierdoor is het afwegingskader Ecologische Hoofdstructuur niet van toepassing.

7.2 Beschermde soorten

7.2.1 Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Vogels met een jaarrond beschermd nest

In het plangebied zijn de volgende vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond zijn beschermd waargenomen of te verwachten: ransuil, sperwer, buizerd, boomvalk,. Om te bepalen of (essentiële functies van) deze soorten aanwezig zijn, dient een soortgericht onderzoek uitgevoerd te worden naar de aanwezigheid (van in gebruik zijnde nesten) van deze soorten. Dit soortgericht onderzoek is reeds als stelpost opgenomen in de offerte van de quickscan.

Categorie 5 nesten

In het plangebied zijn de volgende vogels uit categorie 5 te verwachten, namelijk boomklever, boomkruiper, bosuil, ekster, groene specht, grote bonte specht, koolmees, pimpelmees, spreeuw, en zwarte roodstaart. De nesten van deze soorten zijn niet jaarrond beschermd, tenzij zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Concreet betekent dit dat de nesten niet jaarrond beschermd zijn, als in de directe nabijheid van het plangebied voldoende alternatieve nestmogelijkheden voor handen.

In de nabije omgeving zijn enkele parken, groenstroken, een volkstuinencomplex, sportvelden en een begraafplaats aanwezig; allen met een groene uitstraling. Ten zuiden van het plangebied ligt het havengebied (van belang voor zwarte roodstaart).

Voor de soorten boomklever, boomkruiper, ekster, koolmees, pimpelmees en spreeuw geldt dat het aannemelijk is dat er in de beschreven nabije omgeving voldoende alternatieve nestmogelijkheden aanwezig zijn. Deze soorten stellen geen specifieke eisen aan hun broedhabitat en/of zijn niet sterk territoriaal ingesteld. In de groene omgeving, maar ook in de stedelijke omgeving vinden boomkruiper, boomklever, ekster, koolmees, pimpelmees en spreeuw zeer waarschijnlijk voldoende beschikbaar habitat.

Voor de soorten bosuil, groene specht, grote bonte specht en zwarte roodstaart geldt dat zij specifieke eisen aan hun broedbiotoop stellen (bijvoorbeeld ruime holte, rustige groene omgeving, verruigde omgeving) en dat broedende dieren een relatief groot territorium hebben, waarin zij geen andere broedparen dulden. Zodoende dient eerst vastgesteld te worden dat er in de nabije omgeving

voldoende habitat aanwezig is, en of er binnen dit habitat voldoende nestmogelijkheden zijn en voldoende ruimte (territorium) aanwezig is om de te verwachten broedparen op te vangen.

Hiertoe dient een omgevingscheck uitgevoerd te worden in de nabijgelegen groene gebieden en het aangrenzende havengebied. De omgevingscheck omvat (minimaal) een dagbezoek en een avondbezoek aan de gebieden om geschiktheid en beschikbaarheid te beoordelen.

Algemene broedvogels

Daarnaast worden vogels van categorie 5 (niet jaarrond beschermd) en diverse algemene broedvogels verwacht. Voor deze broedvogels geldt dat de werkzaamheden buiten het broedseizoen uitgevoerd dienen te worden. Werkzaamheden die uitgevoerd worden tijdens het broedseizoen kunnen leiden tot het verlaten van nesten met eieren of jongen en brengen de functionaliteit van de nesten in gevaar en zijn een overtreding van de Wet natuurbescherming, artikel 3.1, lid 1 en 2. Voor het broedseizoen stelt de wet geen vaste begin- of einddatum. Normaal gesproken loopt het broedseizoen voor de meeste vogelsoorten van 15 maart tot 15 juli.

Wanneer niet buiten het broedseizoen gewerkt kan worden, moet het plangebied voorafgaande aan de werkzaamheden door een deskundige op het gebied van beschermde soorten onderzocht worden op de aanwezigheid van broedgevallen. Ook is het dan aan te raden het aanwezige snoeiafval en de vegetatie binnen het werkterrein (ruim) voor het broedseizoen te verwijderen, om de kans op broedgevallen binnen het plangebied te beperken.

Het is niet mogelijk ontheffing te verkrijgen voor het verstoren van broedende vogels.

7.2.2 Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Vleermuizen

Diverse vleermuissoorten hebben mogelijk hun vaste rust- en/of verblijfplaats in de sportzaal en/of in de bomen binnen het plangebied. Mogelijk dient het plangebied als essentieel foerageergebied voor diverse soorten vleermuizen. Wanneer het plangebied na de ingreep niet meer kan fungeren als essentieel foerageergebied, ondervinden massawinterverblijven in de omgeving daar negatieve effecten. Daarom is het noodzakelijk aanvullend onderzoek naar de aanwezigheid van deze vleermuissoorten te verrichten, waarbij ook een aantal potentiële massawinterverblijven van gewone dwergvleermuis in de directe omgeving worden meegenomen in het onderzoek (het onderzoeksgebied, zie uitleg paragraaf 3.4).

Het aanvullende onderzoek naar vleermuizen wordt uitgevoerd conform het Vleermuisprotocol 2017 van de Gegevensautoriteit Natuur. Gelet op de oppervlakte en de onoverzichtelijkheid van het terrein is het raadzaam om het vleermuisonderzoek door drie personen uit te voeren. Bij gebruikmaking van dit protocol wordt een eventuele ontheffingsaanvraag zonder aanvullende informatie vrijwel zeker in behandeling genomen. Tevens geeft het Vleermuisprotocol invulling aan de onderzoeksinspanning voortkomend uit de Wet natuurbescherming.

De onderzoeksinspanning voor het vleermuisonderzoek is al opgenomen in de offerte van de quickscan.

7.2.3 Beschermingsregime andere soorten

Steenmarter en kleine marterachtigen

De steenmarter heeft mogelijk een voortplantingsplek en andere vaste verblijfplaatsen in het plangebied. Om te bepalen of deze soort aanwezig zijn en welke functie(s) het plangebied voor deze soort heeft, dient een soortgericht onderzoek uitgevoerd te worden naar de aanwezigheid van steenmarter.

Het soortgericht onderzoek naar steenmarter betreft een gericht veldbezoek, waarbij naar sporen van steenmarter en kleine marters (met name verblijfplaatsen en latrines, maar ook prooiresten en pootafdrukken) wordt gezocht. Deze onderzoeksinspanning is voornamelijk op de bijgebouwen en directe omgeving. Daarnaast dient gedurende enkele weken een cameraval in het plangebied geplaatst te worden, bij voorkeur in de tweede helft van het voortplantingsseizoen, zodat eventuele jonge dieren ook kunnen worden vastgelegd.

De steenmarter is beschermd onder de Wet natuurbescherming, de overige kleine marters (hermelijn, bunzing en wezel) zijn vrijgesteld. Gezien de toekomstige situatie en de huidige beperkte verspreiding van deze soorten is het zinvol om de bunzing, hermelijn en wezel mee te nemen in het soortgericht onderzoek naar steenmarter.

Alpenwatersalamander

Het water in het plangebied wordt mogelijk gebruikt als voortplantingsplek van alpenwatersalamander. Binnen het plangebied is mogelijk ook overwinterhabitat aanwezig van deze soort. Om te bepalen of de soort aanwezig is en welke functie(s) het plangebied voor de soort heeft, dient een soortgericht onderzoek uitgevoerd te worden naar de aanwezigheid van en het gebruik door de alpenwatersalamander.

Het soortgericht onderzoek naar alpenwatersalamander is gebaseerd op het onderzoeksprotocol van het NGB en omvat 2 bezoeken in maart – augustus, waarbij het water wordt bemonsterd op adulte dieren, eieren, larven en/of jongen. Tijdens een van deze bezoeken wordt tevens in het landbiotoop gezocht naar dieren.

7.3 Bescherming van houtopstanden

Omdat de ingreep plaatsvindt binnen de bebouwde kom houtopstanden is de artikel 4.2. van de Wet natuurbescherming niet van toepassing.

Een melding van de kapwerkzaamheden in het kader van de Wet natuurbescherming is niet nodig. Mogelijk zijn voor het kappen van de bomen nog wel gemeentelijke en/of provinciale verordeningen van toepassing. De Gemeente Vlaardingen kan u hier verder over inlichten.

7.4 Samenvatting

Het plangebied is potentieel geschikt voor verblijfplaatsen van een aantal beschermde diersoorten en vogels met een jaarrond beschermd nest. Voordat een uitspraak kan worden gedaan of de werkzaamheden negatieve effecten hebben op deze soorten dient eerst nader, soortgericht onderzoek uitgevoerd te worden naar de aanwezigheid en functies binnen het plangebied van de

navolgende soorten/soortgroepen: ransuil, sperwer, buizerd, boomvalk, vleermuizen, steenmarter en alpenwatersalamander.

Tevens dient een omgevingscheck uitgevoerd te worden om de geschiktheid en beschikbaarheid van nabijgelegen gebieden te bepalen voor de volgende categorie 5 soorten: bosuil, groene specht, grote bonte specht en zwarte roodstaart

Nadat de resultaten van deze onderzoeken bekend zijn, kan worden bepaald of voor de werkzaamheden een ontheffing op de Wet natuurbescherming nodig is en welke mitigerende maatregelen nodig zijn.

Daarnaast dient een Voortoets uitgevoerd te worden, om te bepalen of de voorgenomen werkzaamheden negatieve effecten op de aangewezen soorten en habitats hebben door extra stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden.

8. Bronnen

8.1 Literatuur

- Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters & J.C. Buys (redactie) 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. – Natuur van Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.
- Brouwer, T., M. Dorenbosch, R. van Eekelen & J. Spier, 2010. Vissenatlas Noord-Brabant. Uitgeverij Profiel, Bedum.
- Creemers, C.M. & J.C.W. van Delft, 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. KNNV Uitgeverij, Zeist.
- Dietz, C., A. Kiefer, 2017. Veldgids Vleermuizen van Europa. Alle soorten van Europa. KNNV Uitgeverij, Zeist.
- Floron, 2011. Nieuwe Atlas van de Nederlandse Flora. KNNV Uitgeverij, Zeist.
- Limpens, H., J. Regelink & R. Koelman, 2011. Cursus vleermuizen en planologie. Cursusmap, Zoogdierverseniging.
- Regelink, J.R. & T. Bosch, 2007. Grote bosmuis in Winterswijk. Zoogdier 18 (2): 23.
- BIJ12, 2017. Kennisdocument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*, versie 1.0, 1 juli 2017, BIJ12, Utrecht
- BIJ12, 2017. Kennisdocument Gierzwaluw *Apus apus*, versie 1.0, 1 juli 2017, BIJ12, Utrecht
- BIJ12, 2017. Kennisdocument Huismus *Passer domesticus*, versie 1.0, 1 juli 2017, BIJ12, Utrecht
- BIJ12, 2017. Kennisdocument Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*, versie 1.0, 1 juli 2017, BIJ12, Utrecht
- BIJ12, 2017. Kennisdocument Watervleermuis *Myotis daubentonii*, versie 1.0, 1 juli 2017, BIJ12, Utrecht
- Netwerk Groene Bueraus, werkgroep 'Standaarden en protocollen' (2017). Soortgerichte inventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming (versie juli 2017).

8.2 Websites

- www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/soortinventarisatieprotocollen
- www.ndff-ecogrid.nl
- www.ravon.nl
- www.sovon.nl
- www.telmee.nl
- www.verspreidingsatlas.nl

www.vlinderstichting.nl

www.zoogdiervereniging.nl

Bijlage 1. Foto-impressie plangebied

Foto 1: Zicht op de sporthal met bijgebouwen, gezien vanaf de zuidkant.

Foto 2: De sporthal, gezien vanaf de westkant. De daken zijn bedekt met bitumen.

Foto 3: Laan met oude kastanjabomen, ten oosten van de sporthal. Rechts op de foto een van de sportvelden, dat door de droge zomer verdord is.

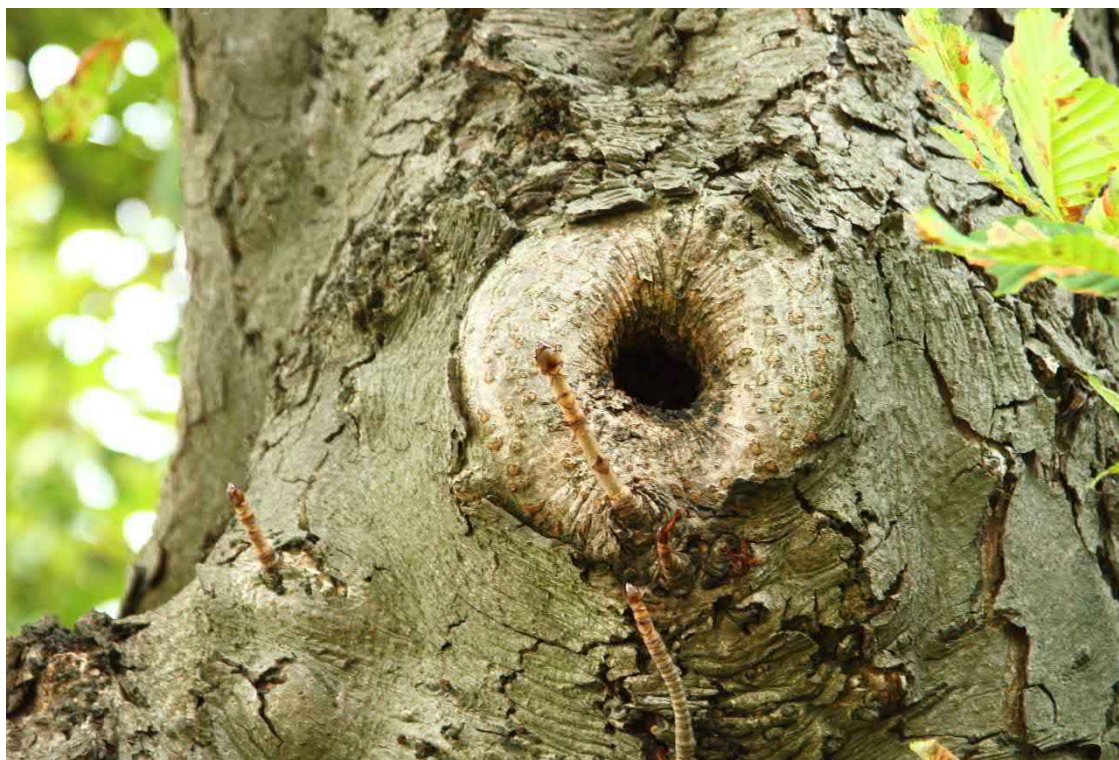

Foto 4: De meeste kastanjabomen vertonen gaten en scheuren.

Foto 5: Deel van de bijgebouwen aan de oostzijde van het plangebied. De bijgebouwen hebben spouwmuren, en zijn in slechte staat. Rondom de bijgebouwen ligt veel opslag/rommel.

Foto 6: Zicht op het plafond van een van de bijgebouwen.

Foto 7: Een van de vijvers in de groenstrook.

Foto 8: de groenstrook bestaat uit volgroeide bomen, struiken, waterpartijen en wandelpaden.

Foto 9: Op zijn minst enkele bomen in de groenstrook hebben holten en/of scheuren. Niet alle bomen konden worden geïnspecteerd op holten, mogelijk zijn er meer bomen met holten en scheuren.

Foto 10: Zicht op de groenstrook aan de westzijde van het plangebied. Op de voorgrond een (niet meer onderhouden) sportveld.

Foto 11: Zicht op een van de flatgebouwen ten noordwesten van het plangebied, dat onderdeel uitmaakt van het onderzoeksgebied voor massawinterverblijven van vleermuizen.

Bijlage 2. Toekomstige situatie

Bijlage 3. Wet- en regelgeving

8.3 Wet natuurbescherming

8.3.1 Algemeen

Op 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming in werking getreden. Deze wet is de Nederlandse implementatie van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn, aangevuld met nationale bepalingen. De Wet natuurbescherming vervangt de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet. De Wet natuurbescherming kent drie pijlers, namelijk:

- bescherming van Natura 2000-gebieden,
- bescherming van soorten,
- bescherming van houtopstanden.

Daarnaast is er een belangrijke plaats ingeruimd voor de zorgplicht (artikel 1.11). Vanuit deze zorgplicht moeten handelingen achterwege blijven waarvan men kan vermoeden zij nadelige gevolgen kunnen hebben voor beschermde gebieden of soorten.

In dit hoofdstuk volgt een eenvoudige weergave van de essentie van de Wet natuurbescherming, voor zover deze betrekking heeft op ruimtelijke ontwikkelingen en festiviteiten. Verbodsartikelen worden voor de leesbaarheid vereenvoudigd weergegeven. Raadpleeg voor de exacte formulering de wetstekst (<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2016-34.html>).

8.3.2 Bescherming Natura 2000-gebieden

Vanuit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn hebben de lidstaten de verplichting om speciale beschermingszones aan te wijzen. Deze speciale beschermingszones heten Natura 2000-gebieden. Elk Natura 2000-gebied heeft instandhoudingsdoelstellingen ten aanzien van:

- leefgebieden voor vogelsoorten, voor zover nodig voor de uitvoering van de Vogelrichtlijn, en/of
- natuurlijke habitats en de habitats van soorten, voor zover nodig voor de uitvoering van de Habitatrichtlijn.

Verboden (volgens artikel 2.7, lid 2) is elke activiteit (in de wet: project of handeling) zowel binnen als buiten een Natura 2000-gebied die, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen:

- de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in dat gebied kan verslechteren of,
- een significant verstorend effect kan hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen.

De activiteit kan alleen doorgang vinden als Gedeputeerde Staten van de provincie waarin de activiteit plaatsvindt een vergunning verlenen. Voor diverse werkzaamheden in nationaal belang

(zoals werkzaamheden rond de hoofdspoorwegen) is de minister van Economische Zaken bevoegd gezag.

8.3.3 Bescherming van soorten

De Wet natuurbescherming kent drie beschermingsregimes:

- beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn,
- beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn,
- beschermingsregime andere soorten.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Onder het beschermingsregime Vogelrichtlijn vallen alle van nature in Nederland in het wild levende vogels. Op basis van artikel 3.1 is het verboden om:

1. opzettelijk vogels te doden of te vangen;
2. opzettelijk vogelnesten, -rustplaatsen en -eieren te vernielen of te beschadigen of vogelnesten weg te nemen;
3. eieren van vogels te rapen en deze onder zich te hebben;
4. opzettelijk vogels te storen.

Het verbod om vogels opzettelijk te storen geldt niet wanneer dit niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de betreffende soort. Bij werkzaamheden in het broedseizoen kan het verlaten van nesten als gevolg van verstoring leiden tot het indirect doden van dieren of het aantasten van de functionaliteit van nesten en dus tot een overtreding van artikel 3.1, lid 1 en 2.

De vogelsoorten die jaar op jaar gebruik maken van hetzelfde nest zijn verdeeld over vier categorieën waarvan de nesten een jaarronde bescherming genieten. Ook is er een vijfde categorie van vogels waarvan een inventarisatie van de nesten gewenst kan zijn (zie Bijlage 4).

Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Onder het beschermingsregime Habitatrichtlijn vallen

alle dieren uit:

- de Habitatrichtlijn, bijlage IV, onderdeel a,
- het Verdrag van Bern, bijlage II,
- het Verdrag van Bonn, bijlage I,

en alle planten uit:

- de Habitatrichtlijn, bijlage IV, onderdeel b,
- het Verdrag van Bern, bijlage I.

Volgend artikel 3.5 is het verboden om, voor zover het soorten betreft uit bovenstaande bijlagen:

1. opzettelijk dieren te doden of te vangen;
2. opzettelijk dieren te verstoren;
3. opzettelijk eieren van dieren te vernielen of te rapen;
4. voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;
5. opzettelijk planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied te plukken, te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

In de genoemde bijlagen van de verdragen van Bern en Bonn staan ook diverse vogelsoorten genoemd. Dit betekent dat voor deze soorten het (ver)storen ook verboden is wanneer dit geen effect heeft op de instandhouding van de betreffende soort.

Beschermingsregime andere soorten

Onder het 'beschermingsregime andere soorten' vallen een aantal soorten waarvoor er geen Europese verplichting ligt tot bescherming. Nederland geeft zo uitvoering aan de algemene verplichting van het Biodiversiteitsverdrag om de staat van instandhouding van dier- en plantensoorten te beschermen.

Volgens artikel 3.10. is het verboden om, voor zover het soorten uit deze lijst betreft:

1. opzettelijk dieren te doden of te vangen;
2. voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;
3. opzettelijk planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied te plukken, te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Onder dit beschermingsregime vallen ook een groot aantal zeer algemene zoogdieren en amfibieën. Een groot deel van deze algemene soorten zijn door de provincies en het ministerie van EZ voor ruimtelijke ontwikkelingen vrijgesteld van de Wet natuurbescherming (zie Bijlage 5).

Ontheffing en vrijstellingen

Ontheffingen worden verleend door de Minister van Economische zaken of Gedeputeerde Staten, en geven een initiatiefnemer de mogelijkheid om onder voorwaarden de wet te overtreden. Vrijstellingen worden gegeven door de Minister van Economische zaken of Provinciale Staten en beschrijven handelingen en situaties waarin de wet niet van toepassing is.

Ontheffing voor het overtreden van de verbodsbepalingen of het verkrijgen van een vrijstelling kan alleen wanneer er:

- geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- geen negatief effect is op de staat van instandhouding van de soort;
- en er voldaan is aan de in de wet genoemde belangen (artikel 3.3, lid 4b, artikel 3.8, lid 5b en artikel 3.10, lid 2).

Voor het beschermingsregime overige soorten is het voldoende als er voldaan wordt aan een in de wet genoemd belang.

8.3.4 Bescherming van houtopstanden

Een houtopstand beslaat een oppervlakte van 10 are of meer, of bestaat uit een rijbeplanting van meer dan twintig bomen, gerekend over het totaal aantal rijen.

Volgens artikel 4.2 vallen buiten de bescherming houtopstanden:

- houtopstanden binnen door de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom houtopstanden;
- houtopstanden op erven of in tuinen en fruitbomen en windschermen om boomgaarden;
- naaldbomen bedoeld als kerstbomen en niet ouder dan twintig jaar en kweekgoed;
- uit populieren of wilgen bestaande wegbeplantingen, beplantingen langs waterwegen en eenrijige beplantingen langs landbouwgronden;
- het dunnen van een houtopstand;
- uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa en die:
 - ten minste eens per tien jaar worden geoogst;
 - bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare per beplantingseenheid bestaande uit een aaneengesloten beplanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan twee meter;
 - zijn aangelegd na 1 januari 2013.

Volgens artikel 4.2 is het verboden een houtopstand geheel of gedeeltelijk te vellen zonder daar melding van te doen bij Gedeputeerde Staten. Dit geldt niet voor het periodiek vellen van griend- of hakhout. Binnen drie jaar moet het gevelde deel weer zijn herplant.

Vrijstellingen gelden er wanneer het vellen gebeurt middels een goedgekeurde gedragscode of de werkzaamheden voortvloeien uit instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden of nodig zijn voor aanleg en het onderhoud van brandgangen op natuurterreinen.

8.4 Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN; voorheen Ecologische Hoofdstructuur (EHS)) bestaat uit planologisch beschermde gebieden die zijn aangewezen om ecologische verbindingen te realiseren tussen belangrijke natuurgebieden. Deze natuurgebieden en de verbindingen daartussen vormen samen een ecologisch netwerk. De wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN mogen niet door een ingreep worden aangetast. Alle (mogelijke) effecten van een voorgenomen ingreep moeten daarop dan ook worden getoetst. De provincie waarbinnen het plangebied valt geeft invulling aan het NNN en is daartoe het bevoegd gezag. Voor meer informatie over het NNN en het toetsingskader zie <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur-en-biodiversiteit/natuurnetwerk-nederland>.

8.5 Wet dieren

De Wet natuurbescherming kent geen verbod op het verwonden van dieren. Dit is namelijk al verboden in de Wet dieren. Volgens artikel 2.1 van de Wet dieren, eerste lid, is het namelijk verboden om:

- zonder redelijk doel of met overschrijding van hetgeen ter bereiking van zodanig doel toelaatbaar is, bij een dier pijn of letsel te veroorzaken dan wel de gezondheid of het welzijn van het dier te benadelen.

De Wet dieren kent een ontheffingsmogelijkheid, maar alleen als het belang van het welzijn van dieren zich er niet tegen verzet. Een ontheffing is niet nodig wanneer vaststaat dat het mogelijk verwonden van dieren een 'redelijk doel' dient, of 'noodzakelijk' is. In deze rapportage wordt niet getoetst aan de Wet dieren.

Bijlage 4. Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten

Het Ministerie van LNV (nu: EZ) heeft in augustus 2009 de lijst met vogelsoorten waarvan de nesten het hele jaar door beschermd zijn aangepast. Met ingang van 26 augustus 2009 geldt een jaarronde bescherming van nestplaatsen van de soorten van categorie 1-4. Voor de soorten van categorie 5 is een inventarisatie gewenst.

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Categorie
steenuil	<i>Athene noctua</i>	1
gierzwaluw	<i>Apus apus</i>	2
huismus	<i>Passer domesticus</i>	2
roek	<i>Corvus frugilegus</i>	2
grote gele kwikstaart	<i>Motacilla cinerea</i>	3
kerkuil	<i>Tyto alba</i>	3
oehoe	<i>Bubo bubo</i>	3
ooievaar	<i>Ciconia ciconia</i>	3
slechtvalk	<i>Falco peregrinus</i>	3
boomvalk	<i>Falco subbuteo</i>	4
buizerd	<i>Buteo buteo</i>	4
havik	<i>Accipiter gentilis</i>	4
ransuil	<i>Asio otus</i>	4
sperwer	<i>Accipiter nisus</i>	4
wespendief	<i>Pernis apivorus</i>	4
zwarte wouw	<i>Milvus migrans</i>	4
blauwe reiger	<i>Ardea cinerea</i>	5
boerenwaluw	<i>Hirundo rustica</i>	5
bonte vliegenvanger	<i>Ficedula hypoleuca</i>	5
boomklever	<i>Sitta europaea</i>	5
boomkruiper	<i>Certhia brachydactyla</i>	5
bosuil	<i>Strix aluco</i>	5
brilduiker	<i>Bucephala clangula</i>	5
draaihals	<i>Jynx torquilla</i>	5
eidereend	<i>Somateria mollissima</i>	5
ekster	<i>Pica pica</i>	5
gekraagde roodstaart	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	5
glanskop	<i>Parus palustris</i>	5
grijze vliegenvanger	<i>Muscicapa striata</i>	5
groene specht	<i>Picus viridis</i>	5
grote bonte specht	<i>Dendrocopos major</i>	5
hop	<i>Upupa epops</i>	5
huiswaluw	<i>Delichon urbicum</i>	5
ijsvogel	<i>Alcedo atthis</i>	5

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Categorie
kleine bonte specht	<i>Dendrocopos minor</i>	5
kleine vliegenvanger	<i>Ficedula parva</i>	5
koolmees	<i>Parus major</i>	5
kortsnavelboomkruiper	<i>Certhia familiaris macrodactyla</i>	5
oeverzwaluw	<i>Riparia riparia</i>	5
pimpelmees	<i>Parus caeruleus</i>	5
raaf	<i>Corvus corax</i>	5
ruigpootuil	<i>Aegolius funereus</i>	5
spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>	5
tapuit	<i>Oenanthe oenanthe</i>	5
torenvalk	<i>Falco tinnunculus</i>	5
zeearend	<i>Haliaeetus albicilla</i>	5
zwarte kraai	<i>Corvus corone</i>	5
zwarte mees	<i>Periparus ater</i>	5
zwarte roodstaart	<i>Phoenicurus ochruros</i>	5
zwarte specht	<i>Dryocopus martius</i>	5

Bijlage 5. Vrijstelling per provincie

De volgende soorten zijn voor ruimtelijke ingrepen voor alle provincies vrijgesteld:

Amfibieën

- bruine kikker (*Rana temporaria*)
- gewone pad (*Bufo bufo*)
- kleine watersalamander (*Lissotriton vulgaris*)
- meerkikker (*Rana ridibunda*)
- middelste groene kikker/bastaardkikker (*Pelophylax kl. esculentus*)

Zoogdieren

- bosmuis (*Apodemus sylvaticus*)
- egel (*Erinaceus europeus*)
- haas (*Lepus europeus*)
- huisspitsmuis (*Crocidura russula*)
- ondergrondse woelmuis (*Pitymys subterraneus*)
- ree (*Capreolus capreolus*)
- tweekleurige bosspitsmuis (*Sorex coronatus*)
- woelrat (*Arvicola terrestris*)

De volgende zoogdieren zijn in de provincies Drenthe, Noord-Brabant en Noord-Holland niet vrijgesteld van de Wet natuurbescherming.

- bunzing (*Mustela putorius*)
- hermelijn (*Mustela erminea*)
- wezel (*Mustela nivalis*)

De volgende zoogdieren zijn in de provincie Friesland niet vrijgesteld van de Wet natuurbescherming:

- vos (*Vulpes vulpes*)
- konijn (*Oryctolagus cuniculus*)

Alle hierboven genoemde amfibieën- en zoogdiersoorten zijn vrijgesteld voor gebieden waar het ministerie van EZ bevoegd gezag voor is.

De volgende soorten zijn in Limburg alleen in vaste perioden vrijgesteld:

- hazelworm (*Anguis fragilis*): 1 juli t/m 30 september
- levendbarende hagedis (*Zootoca vivipara*) 15 augustus t/m 15 oktober
- eekhoorn (*Sciurus vulgaris*) 1 maart t/m 30 april en 1 juli t/m 30 november
- steenmarter (*Martes foina*) 15 augustus t/m 28/29 februari